

OHRAJANJE SPOMINA NA LOVRA KUHARJA - PREŽIHOVEGA VORANCA

Življenje Lovra Kuharja, ki je ustvarjal s pisateljskim imenom Prežihov Voranc, je bilo zelo razgibano kot je razgibana koroška pokrajina, katere sin je bil. Zaradi svoje bistrosti, vedenjeljnosti in nadarjenosti je, kljub težkim časom, pomankanju in dvema vojnoma, posvetil večino svojega kratkega, a zelo ustvarjalnega življenja pripovedništvu oziroma pisateljevanju. Vse kar je izvedel, slišal ali prebral, vse si je zapomnil, o vsem je želel pisati. Usoda ga je vodila zdaj sem zdaj tja in tako se je tudi literarnemu ustvarjanju posvečal včasih bolj včasih manj intenzivno. Vedno je rad pomagal drugim in se boril za pravice zatiranih. Nekaj časa mu je literarno ustvarjanje, pisateljevanje pomagalo izpovedovati politične misli. Bil je tudi zelo narodno zaveden in politično aktiven. Iz njegovih literarnih del spoznamo veliko o njegovi ljubljeni koroški deželi, Kotljah, o svetu pod Uršlo goro in o koroških ljudeh - hotuljcih in njegovih domačih. V svojih velikih literarnih delih živi in bo živel pisatelj Prežihov Voranc ter njegova koroška pokrajina in ljudje za vekomaj med nami. Pisateljevo delo je še danes živo, brano in iskano. Poleg romanov, povesti in črtic se je pisatelj želel preizkusiti tudi v dramatiki. Ohranjeni so rokopisni zapiski in nedokončana kmečka drama, ki jo je pisatelj zasnoval v štirih dejanjih po motivih svojega romana Jamnica. Herbert Grün je kmečko dramo pripravil za oder in ji dal naslov Pernjakovi.

Kmečka drama v štirih dejanjih, ki jo je za oder pripravil in po avtorjevih načrtih dokončal Herbert Grün, krstna uprizoritev v Prešernovem gledališču v Kranju, leta 1951.

Krstna predstava in premiera v soboto, 18. marca 1961
Prežih — Mikela SAMORASTNIKI
Dramski kritika v 15 slikah po istoimenski noveli Prežihovega Voranca
Režiser: Juro Kislinger Scenograf: Tošo Primožič
Scenska glasba: Blaž Arnič Kostumograf: akad. slikarka
Lektor: prof. Bruno Hartman 'kostumov Vida Župan k. g.
OSEBE:

Strela	Milena Zakrajščikova
Maja	Asenca Jankovska
Ožbej	Roman Lavarš
Karmelita	Milena Godinovska
Hudabalka	Slava Gorščekova
Karinalka	Anton Primožič
	Milivoj Velaković
Dalek na Karinalki	Mira Bedenevska
	Breda Pušljeva
Hlapca na Karmelici	Mila Vidovič
Sosedka	Boris Škerlavšek
Zepnik	Heinz Flecrnjadič
Gospod na gradišču	Pavla Brankovska
Broj	Franjo Višar
Sercant	Dante Goršček
Vojka	Anton Kralj
Volšček	Janez Šantl
Gospodinja, pri kateri Meta služi	Anton Pejcev
Ožbej, Metin sin	Boštjan Štefanec
Burga, Metin hči	Majda Hrenarovska
Primož	Stanko Potisk
Vid	Leška Ferencakova
Miba, grober	Vanja Sancec
Mlada Karalinka	Daljan Mihelčič
Gal, Metin sin	Frančišek Milič
Gaber, Metin sin	Milja Menecjeva
	Marjan Bečko
	Janez Klasinc
Soseska	

Inspicent: Danilo Veber Lasuljar: Marija Lašč
Sestreljka: Tatjana Hanžičeva Odrski mojster: Fran Živko
Razsvetljava: Srečko Lebarič Tehnični vodja: Tošo Primožič
Kostumi: izdelala gledališka krajočnačna pod vodstvom Jožeta Primožiča
in Marice Krajščeve

Prežihovo novo Samorastniki je za oder priredil Miloš Mikeln. Krstna predstava in premiera v Drami SNG Maribor, leta 1961.

Prizor iz filma Samorastniki, Rudi Kosmač kot Ožbej in Majda Potokar kot Meta.

Sledile so še druge priredbe Prežihovih del na odru. Pa ne samo to, Prežihova dela so bila zanimiva tudi za filmske medije. Tako je leta 1955 je doživel premjero kratkometražni film Koplji pod brezo, leta 1963 je kandidiral tudi na puljskem festivalu celovečerni film Samorastniki, leta 1973 je doživel premjero celovečerni barvni film Ljubezen na odoru. Od leta 1976 do 1983 pa se je na televiziji zvrstilo šest televizijskih iger ali filmov po motivih Prežihove kratke proze. Spomin na Lovra Kuharja – Prežihovega Voranca ohranajo Korošci, ki so zelo ponosni na svojega rojaka, ki je Koroško ponesel tudi v svet.

Pisatelj ima med bralcji za Bralno značko posebno mesto, saj se je prva bralna značka imenovala po njem.

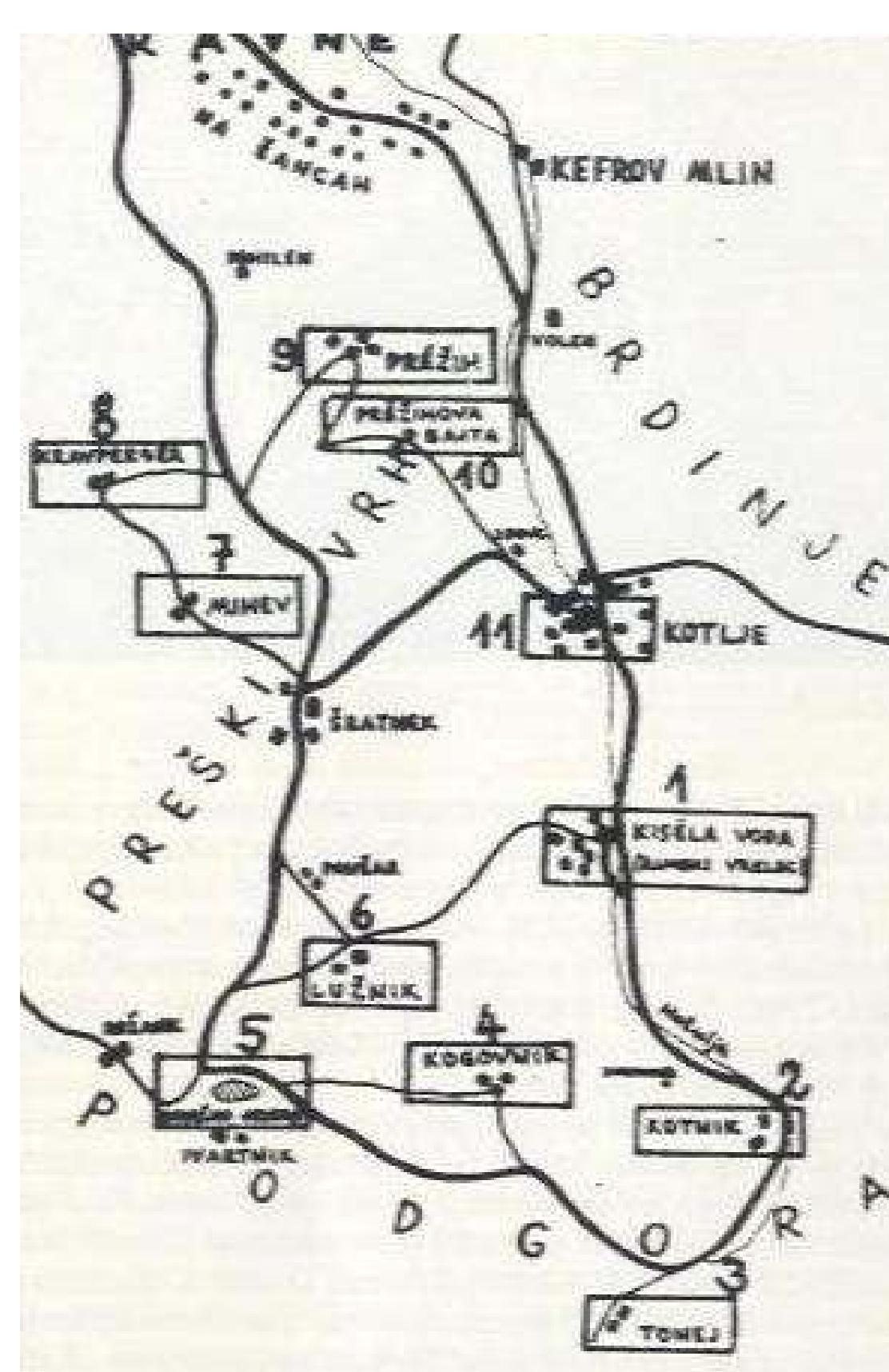
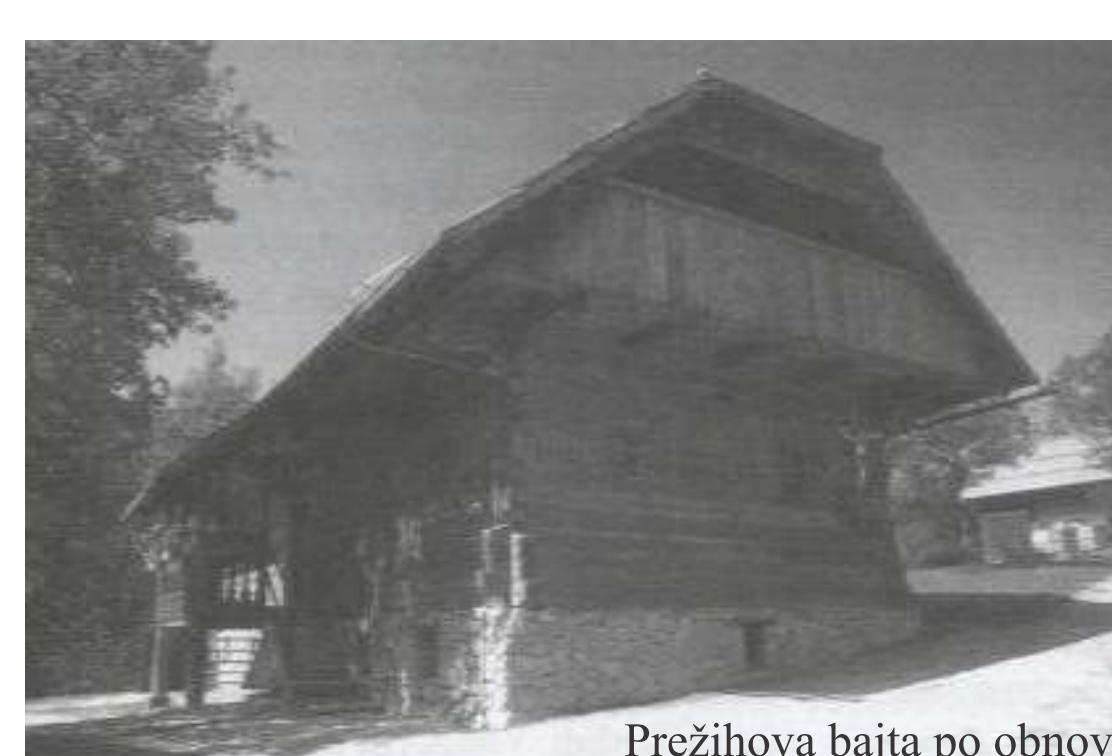

Prvo bralno značko sta zasnovała profesor slovenskega jezika in književnik, Stanko Kotnik in pisatelj, takratni ravnatelj osnovne šole na Prevaljah, Leopold Suhodolčan. Poimenovala sta jo po pisatelju Lovro Kuharju - Prežihu. Želela sta k branju spodbuditi številne mlade. Leta 1961, ko so prežihovo bralno značko prvič podelili, so se vanjo najprej vključili bralci v koroških občinah. V naslednjih letih pa se je oblikovalo vedno več novih značk, največkrat poimenovanih po pisateljih iz neposredne okolice, vse do sodobnejših oblik spodbude - mapice S knjigo v svet in nalepk, ki so zamenjale značke. Na osnovni šoli Prevalje so leta 1981, ob 20. obletnici bralne značke, na hodniku v pritličju postavili Muzej Prežihove bralne značke, leta 2001, ob 40. obletnici, pa še drugo postavitev Muzeja ob vhodu v šolo.

Staro Prežihovo bajto so preuredili in obnovili v muzej in zanjo skrbi Koroški pokrajinski muzej na Ravnah, Skrb za notranjo ureditev pa sta prevzela Koroška osrednja knjižnica in Delavski muzej.

Prežihova vdova, Marija Kuhar – Prežihinja je na Preškem vrhu v novi hiši, ki sta jo z možem dobila po drugi svetovni vojni in dosmrtno uživanje, skrbno uredila Vorančeve spominsko, delovno sobo. Obiskovalcem je še dolgo rada pripovedovala o življenju in delu svojega pokojnega moža.

Prežihova pot nas vodi po koroški pokrajini, po postajah pisateljevega življenja v rojstnih Kotljah. Začetek poti je pri 1 Rimskem vrelcu – kisela voda, 2 Kotnik – Prežihova rojstna hiša, 3 Tonej – dom Vorančevega deda, 4 Kogelnik (domovanje pisateljeve mladosti, Solzice), 5 Ivarnik nad Ivarčkim jezerom (s Toneja je korenine sem prenesel stric Lenart Kuhar, 6 Lužnik (sem se je priženil Lenart Kuhar, Svetneči Gašper), 7 Mihev-Miheyje (za kratek čas dom in lep spomin na mladost, tu se je rodil Vorančev brat Lojz), 8 Krauper (dom Vorančeve matere Marjetje), 9 Prežih – začetek pisateljske poti.

Grb slovenske šole s Prežihovim imenom na Dobrodobu

V koroški osrednji knjižnici na Ravnah je v Študijskem oddelku urejena Prežihova soba, poleg Kotnikove, Suhodolčanove in drugih sob. Knjižnica zbirka in hrani Prežihovo literarno zapuščino.

Spomin na Voranca se ohranja tudi drugače:

- Vorančevi dnevi,
- kraj podeljuje zaslужnim kulturnim delavcem priznanja, ki nosijo pisateljevo ime,
- Prežihova ustanova naj bi pomagala mladim Korošcem pri študiju in pomagala tudi vsem tistim, ki delajo za domači kraj,
- Domačini so pomembni raziskovalci pisateljevega življenja in dela: dr. Franc Sušnik, Tone Sušnik, Janez Mrdavšič, Miroslav Osojnik, Marija Kolar, Drago Druškovič in Zinka Zorko,
- slavnostne prireditve, simpoziji ob večjih obletnicah Prežihovega rojstva ali smrti,
- kar nekaj je osnovnih šol in vrtcev v Sloveniji, ki nosijo Prežihovo ime,
- številni prevodi Prežihovih del v tuje jezike.